

*Villa Meltem i
Salthamn på Gotland
förkroppsligar ett nytt sätt
att bo. Huset som ritats av
Martina Eriksson är en
modern variant av äldre
tidens parstuga, ritad i
samklang med landskapet.*

Text Maria Lindén
Foto Emma Jönsson Dysell

VILLA

MELTEM

Villa Meltem är byggd av furu, sten och gotländsk kalksten, material som smälter in i naturen. Med tiden kommer trädelarna av fasaden att gråna naturligt.

Salthamn är något så sällsynt som ett sparsamt bebyggt naturskönt område vid havet, strax norr om attraktiva Visby. Det två kilometer långa kustområdet, som en gång hyst en minkfarm och varit öns största arbetsplats, var länge något av en dold pärla. Här utvecklar nu markägaren tillsammans med arkitekten Holknekt Martina Eriksson ett framtidskoncept där bostäder integreras med naturen och byggandet sker varsamt och över tid. I det vilda landskapet med strand, hav och skog offras inga tallar för panoramautsikter – i Salthamn betyder havsutsikt att se havet skimra mellan trädstammarna.

Det var den makalösa synen av områdets skog i solnedgången sedd från bilen på väg till Visby som fick Meltem Düzakin att söka sig till Salthamn. Till en början hyrde hon ett hus, men när en skogsbeväxt tomt blev till salu såg hon sitt tillfälle. I mötet med Martina Eriksson föll allt på plats. Ett hus som passade både Meltem och området kunde bli verklighet.

»Martina intervjuade mig en hel eftermiddag. Jag beskrev känslan jag ville ha i mitt hus, vilken upplevelse jag var ute efter, inte takhöjd, eller hur stor terrassen skulle vara. Jag sa att jag ville ha naturens skuggspel på väggarna och Martina kunde läsa av mig. Hon har en enorm förmåga att se vad man behöver. Jag gav henne fria händer«, säger Meltem.

DEN FÄRDIGA VILLAN är en skapelse av trä och sten, infogad i den havsnära skogen med natur som kommer ända fram till huset. Att bostaden tillhör en trädälskande person går inte att ta miste på. Här är man omsluten av gotländsk obehandlad kärnfuru både invändigt och utvändigt och ovanför villan vajar beskyddande tallkronor.

»Jag jobbar hemma på distans i början och slutet av veckan, då sitter jag vid min arbetsbänk där jag kan se ut över skogen«, säger Meltem som arbetar som läkare.

Husets placering på tomten är ingen slump. Martina Erikssons metod för att

En gångzon förbinder husets delar och övergår i uterum.

Meltem Düzakin

»JAG VILLE HA NATURENS SKUGGSPEL PÅ VÄGGARNA OCH MARTINA KUNDE LÄSA AV MIG.«

bygga energisnålt är att placera huset rätt från början och att utveckla ett mikroklimat runt bygg-naden med uterum som förlänger dagen och säsongen.

Villa Meltem har olika lager, något som återkommer i husen som Martina ritat i Salthamn. Ytterst sitter ett skjutbart ribbverk som

förstärker trädens sätt att dämpa vinden. Mellan husets delar finns en gångzon som övergår i uterum och de två innersta lagren består av specialbyggda glasväggar. Textilformgivaren Barbro Lomakka har skapat väggar, mellandörrar, skärmar och mattor av ylle till huset. De textila isolerande mellandörrarna är viktiga för att upprätthålla önskad temperatur i husets olika tempererade zoner. Ylleskärmar i fönstren är isolerande samtidigt som de filtrerar ljuset.

Ett yogahus på taket och en rektangulär simbassäng är inslag skraddarsydda för just Meltem. Simträning har länge varit en del av hennes livsstil och nu kan hon simma längder på hemmaplan. Den aktiva Meltem är även yoga-instruktör och den utvändiga trappan till yogahuset är till för hennes elever.

Det komplexa byggprojektet hade inte varit möjligt utan den gotlandsbaserade byggentreprenören Bernard Klosowski. Hans lösningar beträffande husets konstruktion och svåra tekniska detaljer var en framgångsfaktor.

»Vi blev ett team, Martina, Bernard, Barbro Lomakka och jag«, säger Meltem.

VILLA MELTEM ÄR ett exempel på den nya bostaden, ett boendekoncept som Martina utvecklat där energisparande och hållbarhet går hand i hand med funktion och sinnlighet. Martina utforskar vad vi verkligen behöver i vårt boende och bryter ny mark där den traditionella definitionen av vardagsrum, kök, sovrum ersätts av olika

MELTEM DÜZAKIN

BOR: I Stockholm och på Gotland

GÖR: Överläkare

AKTUELL MED:

Bygger upp Yoga Spot Salthamn där en spaanläggning kommer att integreras med yogastudion bland talltopparna.

tempererade zoner. Genom att uterum och invändiga rum får likvärdig betydelse kan boytan minskas, energi sparas och naturen komma närmare.

»I Sverige är vi vana vid att tänka att vi behöver sovrum, arbetsrum, gästrum, vardagsrum och kök. Adderar man dessa rum till varandra är det svårt att hålla nere ytorna. I Japan har inte funktioner ett eget rum, i stället för slutna rum tänker man på rumslighet. Man bor väldigt trångt men får ändå till kontrasten mellan det sociala behovet och det privata«, säger Martina.

EN ANNAN INSPIRATIONSKÄLLA är parstugan som var vanlig i äldre svensk bondebebyggelse, ofta byggd med två våningar och en mittdel som man värmdes upp separat. När Martina ritade Villa Meltem drog hon isär parstugans delar och gjorde dem mer asymmetriska och behöll idén om separat uppvärmning. Resultatet blev två husdelar i sten, en mittendel och sex uppvärmningszoner. Den norra delen utgörs av eldrummet med eldstad och i den södra delen är vatten den röda tråden, med ett nedsänkt badkar, bastu och en utedusch från vilken Meltem kan hoppa direkt i simbassängen. Köket, husets hjärta, är placerat i mittendelen som är öppen i två plan.

»Vi ska tänka på energi och hållbarhet, men för mig är temperaturzoner inte ett nödvändigt ont. Det är viktigt att göra något arkitektoniskt av det, att det blir en livskvalitet och bidrar till ett rikt hem. För mig är utveckling av arkitektur inte att bomma igen, ha tjocka väggar och små fönster, det skulle vara som att åka häst och vagn igen«, säger Martina.

Meltem har funnit sig till rätta i sitt hus.

Villan har olika zonindelningar som värms upp separat beroende på funktion. Mellan zon 2 och 3 samt zon 2 och 4 sitter en isolerande skjutdörr av ylle och träribb från Studio Lomakka.

ARKITEKTEN
HOLKNEKT MARTINA ERIKSSON
Bor i Gammelgarn på Gotland. **AKTUELL MED:** Driver arkitektkontoret m.a.arkitektur och ritat hus i hela Sverige.

»I JAPAN
HAR INTE
FUNKTIONER
ETT EGET RUM,
I STÄLLET FÖR
SLUTNA RUM
TÄNKER MAN PÅ
RUMSLIGHET.«

»Inte en vrå är tråkig, jag vill vara överallt. Martina har stoppat in små detaljer som höjer mitt liv till en ny nivå. Ett exempel är fönstren som är placerade så att jag ser glöden i eldstaden i eldrummet när jag är i köket och rör i min gryta. Jag ser om elden behöver ny ved.«

VILLAN ÄR UNG, den stod färdig i juni 2022 men används redan mångfunktionellt. Terrassen under pergolan har tjänstgjort som dansgolv, yogarummet har försetts med discokula och varit barndiskotek, fyra barn har lärt sig simma i simbassängen och Meltem har startat Filokafé där gäster samlas och pratar om vardagsfilosofi.

»Min idé är att andra människor, inte bara närmsta familjen eller vänner, ska få komma och uppleva Martinas tankar om hur man kan bo.«

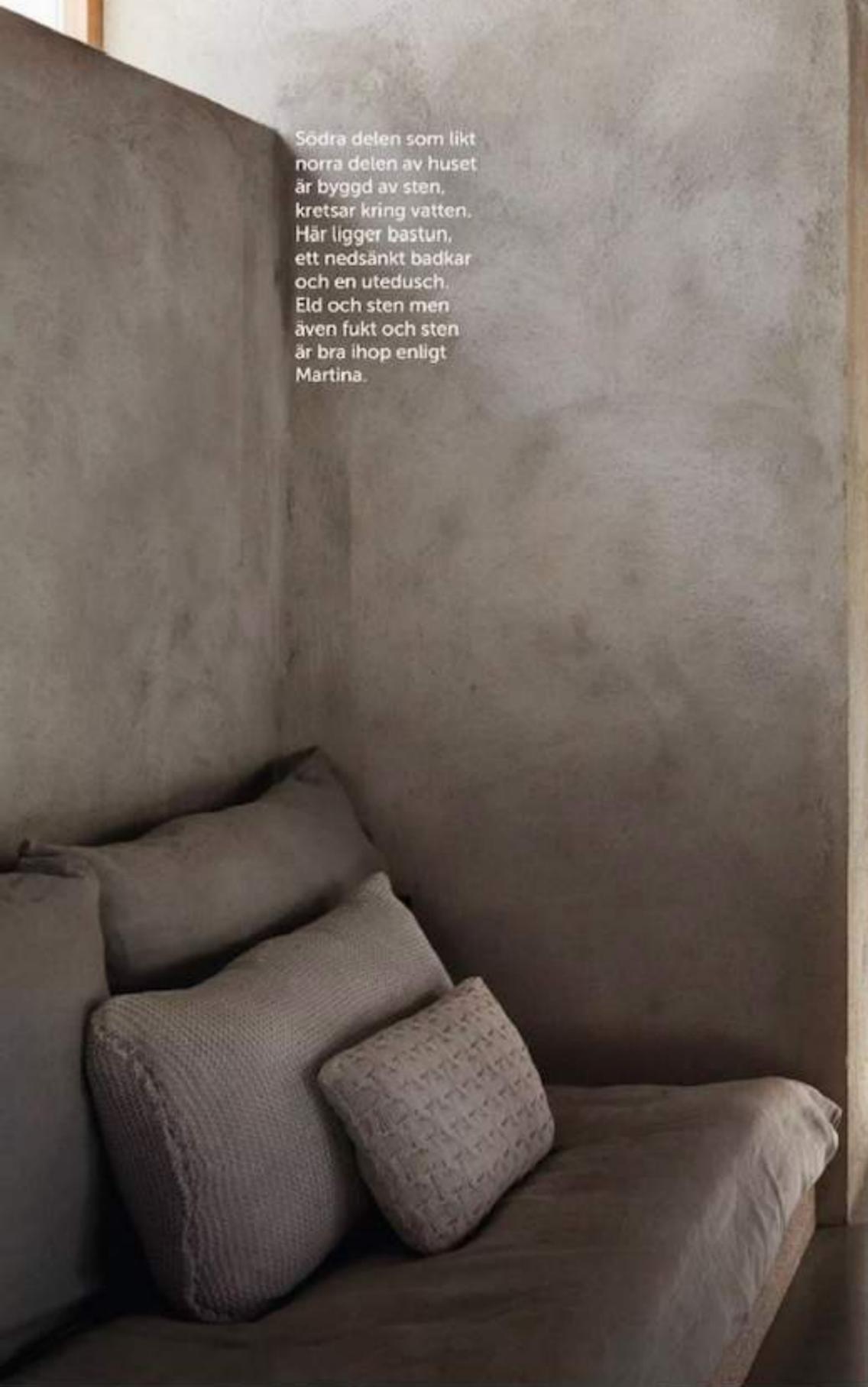
Villa Meltem illustrerar hur ett boende kan se ut när man ger plats för sinnlighet redan på planeringsstadiet. Att man genom att värna upplevelser som skuggspel på väggen eller en köksträdgård som letar sig in i huset och ger gröna kvistar till matlagningen kan förhöja livskvaliteten.

»Sinnlighet är viktigt och arkitektur handlar om något mer än att bara överleva, det finns en gudomlig dimension. Jag är inte religiös, men jag tror att vi är guds skapelseverk och att arkitektur, konst och musik är ett sätt att få kontakt med någonting större som inte är utanför oss, utan vi är en del av och att vi har fått verktyg att ta fram det och få det att blomma ut«, säger Martina Eriksson. ■

Meltem tränar
simning och är även
yogainstruktör.

Södra delen som likt norra delen av huset är byggd av sten, kretsar kring vatten. Här ligger bastun, ett nedsänkt badkar och en utedusch. Eld och sten men även fukt och sten är bra ihop enligt Martina.

Från arbetsrummet på övre plan mot våtrumsavdelningen på nedre plan.

»INTE EN VRÅ ÄR TRÅKIG, JAG VILL VARA ÖVERALLT. MARTINA HAR STOPPAT IN SMÅ DETALJER SOM HÖJER MITT LIV TILL EN NY NIVÅ.«

Den södra delen, yogahus på övre plan,
på nedre plan i stenvolymen våtrum med
rekreation och utedusch. Framför ligger poolen.

Sovrummet
ligger bland
tallkronor.
Ullvägg
bakom
sängen
skyddar extra
mot kylan
från norr.

»ARKITEKTUR HANDLAR OM NÅGOT MER
ÄN ATT BARA ÖVERLEVA, DET FINNS EN
GUDOMLIG DIMENSION.«

Martina har hämtat inspirationen till Villa Meltem från äldre tiders parstuga som hade två våningar, två salar nere och två uppe som kunde värmas separat. Därtill fanns en entrédel som var avskild från övriga delar. När hon ritade villan drog hon isär parstugans delar och gjorde dem mer asymmetriska samt behöll idén om separat uppvärmning.

Gångzonen har ett tak som skyddar mot väder och ger ett bra mikroklimat framför de specialbyggda glaspartierna.

Eldrummet har
lägre takhöjd
för att det
ska gå fort att
värma upp.

Simbassängens
vatten speglar
skogen och villan.

»FÖNSTREN ÄR PLACERADE
SÅ ATT JAG SER GLÖDEN I
ELDSTADEN I ELDRUMMET
NÄR JAG ÄR I KÖKET.«

Skjutbara
yilleskärmar från
Studio Lomakka
isolerar mot
värme och kyla
och filtrerar
ljuset.